

Používání tabletů může pomoci dětem s PAS

Zpracovala Veronika Křížová

Studentka PdF a ESF MU, dobrovolník Mise naděje, z.s. (www.misenadeje.cz)

Dva pětiletí chlapci, z nichž jeden trpí PAS, si spokojeně hráli, když z nenadání se jejich schopnost komunikace zhroutila. První chlapec neodpověděl tomu druhému a odešel. Přehlížený chlapec se nazlobil a strčil svého kamaráda tak, že spadl z malého schodiště.

Jejich jazyková terapeutka Jordan Sadlerová se rozhodla tento incident přetvořit do podoby aplikace pro iPad, kterou nazvala *Loutkoví kamarádi* (angl. PuppetPals). Připravila scénář jako k filmu, dokonce pořídila snímky obou dětí jako hlavních protagonistů a fotky pokoje použila jako kulisy. Jordan spolu s dětmi dokázala díky aplikaci zrekonstruovat celou potyčku v reálném čase, vyhodnotit, jaké jednání bylo špatné, a opravit ho.

Vytváření příběhů na základě reálných situací je jen jedna z technik, kterou používají rodiče, terapeutové a pedagogové k tomu, aby pomohli dětem naučit se jazykovým dovednostem nebo porozumět složitým situacím ze života. Využívají k tomu i výhod tabletů.

Tablety jsou nástroje, ne zázraky

Když iPaddorazil v roce 2010 do prodeje, byl oslavován jako zázračný přístroj a rodiče dětí s PAS spěchali do obchodů koupit tohle důmyslné zařízení za 499 dolarů.

„Doslova jimi své děti zahrnovali a očekávali zázraky, ale to se nestalo. Jedná se totiž o nástroje, ne zázraky samotné,“ řekla Shannon Rosa, přední tvůrce edukačních softwarů, která napsala tom, jak využívá tablet při práci se svým synem Leem trpícím PAS. „Myslím, že spousta rodičů je teď mnohem realističtější v tom, jakou pomoc je potřeba dětem při práci s tablety poskytnout.“

I o čtyři roky později tablety stále hrají důležitou roli pro lidi trpící PAS. Ovšem očekávání ohledně technologie se poněkud uzemnila. Tvůrci aplikací, speciální pedagogové a rodiče se dnes snaží nalézt jiné způsoby, jak používat tablety a aplikace při práci s dětmi s PAS. Přitom na každých 68 dětí s PAS připadá jedno dítě, které takový systém vzdělání v USA využívá. Specialisté se snažili přijít na to, co konkrétně dětem s PAS nejvíce pomáhá. Problém ovšem spočívá v tom, že využití se liší dítě od dítěte a často ty nejlepší aplikace ani nebyly původně vyvinuty speciálně pro děti s PAS.

Rosa říká, že jejímu synovi (13) aplikace umožňují myslet vizuálně, reagovat na obsah přímo (bez kognitivní překážky ve formě počítačové myši) a navíc rozmělnuje hlavní koncept na množství menších myšlenek, kterým snáze rozumí. Aplikace Siri mu dokonce pomáhá s artikulací. Tablet mu také přinesl větší nezávislost. Když někdo Leovi nenaplánoval denní program, dávalo mu hodně zabrat vymyslet sám, co bude dělat. Teď může sám užívat iPad a nezávisle se zabavit. I přesto dává Rosa pozor, tak jako mnoho rodičů, aby její syn netrávil moc času u obrazovky.

Jordan Sadlerová pořádá semináře zaměřené na využití iPadů po celém USA a učí nejefektivnějším způsobům práce s nimi. Snaží se přesvědčit rodiče, aby upustili od užívání mobilních zařízení jako formy odměny a nenechávali děti pouze hrát hry nebo sledovat videa na YouTube. Podporuje rodiče v tom, aby aktivně hledali dynamické aplikace, které zábavnou formou pomohou rozvíjet klíčové dovednosti. „Je opravdu důležité učit se

dovednostem sociální komunikace a dále je rozvíjet,“ říká Jordan Sadlerová. „Ale musíme jim představit něco, co je pohltí.“

Směs zábavy a učení

Hra Flummox a Přátelé (*Flummox and Friends*), spuštěná pro iPady v dubnu tohoto roku, funguje jako mix aplikace a naučného pořadu pro děti s PAS, která chce být především akční komickou show a děti vzdělávat. Hlavními hrdiny show jsou vědci a jejich přátelé, přičemž jejich charaktery jsou vytvořeny tak, aby jim děti s PAS porozuměly a dokázaly s nimi navázat vztah. Postavičky se ocitají v komplikovaných situacích a musí si samy umět poradit a najít z ní východisko. Hlavní myšlenkou je tak naučit děti sociálním a emočním dovednostem na příkladech vtipných dějových zápletek.

Za použití nápověd ve vyskakovacích oknech se aplikace snaží nabídnout situace z každodenního života, se kterými mohou mít děti s PAS potíže, např. předvídání názoru druhého člověka, ovládání citů nebo možnost reagovat flexibilně. V určité scéně například dojde k problému v komunikaci a na divákovy je, aby našel způsob, jak problém vyřešit.

„Typicky se těmito dovednostem vyučuje tak, že se dítěti dají obrázky se slovy: ‚Tohle řekneš, když někoho potkáš,‘“ tvrdí Christa Dahlstromová, která aplikaci vytvořila. „Je to jako naznačovat, že tohle a tohle nedělají správně a že musí být normální.“

Aplikace Flummox a Přátelé se zaměřuje spíše na toleranci a přijetí dítěte s PAS, proto se také Christa Dahlstromová věnuje raději práci s dětmi, které myslí odlišně a možná podivně, než aby je opravovala a snažila se je změnit. Aplikace představuje výrazný posun od snahy „vyléčit“ autismus k ochotě přijmout dítě takové, jaké je. „Technologie mohou výrazně pomoci dětem s PAS, ale léky to nejsou,“ říká Christa Dahlstromová.

„O autismu se musí přestat přemýšlet jako o rodičovském problému.“ Ona sama se snaží při vytváření aplikací využít vlastních zkušeností získaných díky péči o desetiletého syna s PAS. Všimla si, že se snaží být mnohem otevřenější, když se lidé kolem něj smějí a baví se při sledování televizních show, a uvědomila si, že forma komedie by mohla posloužit jako skvělá učební pomůcka pro děti s autismem. Připravila kampaň a začala sbírat peníze na vytvoření první epizody seriálu Flummox a Přátelé.

Aplikace chce oslovit věkovou skupinu dětí starých 6-12 let, což je o něco starší publikum než u většiny aplikací pro děti s PAS. „Pro děti s PAS v předškolním věku existuje mnoho aplikací a pomůcek obecně, pro starší děti tomu tak není, především v oblasti rozvíjení sociálních dovedností,“ dodává Christa Dahlstromová.

Víceúčelový obdélník

Tablety nahradily množství jiných učebních nástrojů, včetně ručně vyráběných vizuálních pomůcek nebo drahých komunikačních zařízení a ve vzrůstající míře i televizi. Důvodem je, že tablet je cenově mnohem přijatelnější náhrada za nejrůznější sofistikované vzdělávací přístroje zaměřené na rozvoj komunikačních dovedností, protože jejich pořizovací cena je 6.000 až 8.000 dolarů (tedy 144.000 Kč až 192.000 Kč). Děti, které nemluví, mohou místo toho využívat hlasovou aplikaci v tabletu.

Učitelé a terapeutové se od teď nemusí namáhat s výrobou vlastních vizuálních učebních pomůcek. Běžnou praxí je výroba množství kartiček s natištěnými obrázky, což s sebou přináší spoustu drobné práce: fotografování předmětů, úprava fotek na počítači, tisk, laminování, lepení kartiček na tabuli. Díky fotoaparátu zavedenému přímo v tabletu však může být celý proces usnadněn.

„Opravdu je to něco, co nás vyvedlo ze středověku v tom slova smyslu, že je mnohem jednodušší vytvářet vizuální pomůcky a že děti mají rychlý přístup ke všemu, co chtějí,“ říká Jordan Sadlerová.

To, co je na pořadu Flummox a Přátelé tak výjimečné, je skutečnost, že se jedná o televizní show s předem napsaným scénářem, která je dostupná jako aplikace. Ve spojení s tabletem se tak dětem dostává do ruky něco, co mohou plně ovládat, takže nejsou pasivní jako při sledování televize. Tablet mohou držet přímo v rukou a mají hlubší prožitek z každé epizody seriálu. Opakované sledování klipů a pořadů je u dětí s autismem běžné. Díky tabletu mohou své oblíbené pasáže přehrávat znovu a znovu.

Z anglického originálu: Using tablets to reach kids with autism, by Heather Kelly, CNN, April 10, 2014
<http://edition.cnn.com/2014/04/09/tech/innovation/autism-tablet-apps/>

Prohlášení:

Autor tohoto článku si nijak nenárokuje autorská práva k ničemu v něm uvedenému. Tento článek není lékařskou radou ani lékařskou pomocí, je určen výhradně k informačním a vzdělávacím účelům a má nekomerční povahu.